

YANGI O‘ZBEKISTONDA IQTISODIY ISLOHOTLAR SAMARASI

Xolmurodova Dilnoza – Xalqaro Innovatsiyon universiteti. Iqtisodiyot
yo‘nalishi 2- bosqich magistranti.

Olim Xayrullayev. dots- Xalqaro Innovatsion Universiteti. Iqtisodiyot
kafedrasi katta o‘qituvchisi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, iqtisodiy islohotlar, bozor iqtisodiyoti, xususiy sektor, investitsiya muhiti, raqamli iqtisodiyot, soliq tizimi, davlat boshqaruvi, tadbirkorlikni rivojlantirish, tashqi savdo.

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning mazmun-mohiyati va ularning real natijalari tahlil qilinadi. Jumladan, bozor iqtisodiyoti tamoyillarini joriy etish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash, soliq va moliya tizimini soddalashtirish, chet el investitsiyalarini jalb etish bo‘yicha ko‘rilayotgan chora-tadbirlar yoritiladi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayonlari, davlat mulkini xususiy lashtirish, hamda sanoat va qishloq xo‘jaligi sohalaridagi tub o‘zgarishlar haqida ham fikr yuritiladi. Maqolada iqtisodiy o‘rishning ijtimoiy barqarorlikka ta’siri hamda islohotlarning uzoq muddatli istiqboldagi samaradorligi tahliliy yondashuv asosida ko‘rsatib berilgan.

Kirish

So‘nggi yillarda dunyo mamlakatlari iqtisodiy o‘rishni ta‘minlash, raqobatbardosh milliy iqtisodiyot yaratish va aholining farovon turmush darajasini oshirish borasida turli yo‘nalishlarda izlanishlar olib bormoqda. Bu jarayonlarda islohotlarning tizimliliigi, shaffofligi va barqarorligi asosiy omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘zbekiston Respublikasi ham mustaqillik yillaridan buyon o‘ziga xos iqtisodiy rivojlanish yo‘lini bosib o‘tdi. Dastlabki yillarda iqtisodiyotni markazlashgan tizimdan bozor munosabatlariga o‘tkazish murakkab jarayon bo‘lgan bo‘lsa, hozirgi kunda bu yo‘nalish tubdan yangilanish bosqichiga o‘tdi. 2017-yildan

boshlab mamlakatda “Yangi O‘zbekiston” konsepsiyasi doirasida iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va huquqiy sohalarni tubdan isloh qilish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, iqtisodiyot sohasida ochiqlik siyosati, davlatning iqtisodiy jarayonlardagi ishtirokini kamaytirish, xususiy mulkchilikni mustahkamlash, biznesni rivojlantirishga yo‘naltirilgan imtiyozlar, soliq yengilliklari, sarmoyaviy muhitni yaxshilash kabi chora-tadbirlar mamlakat taraqqiyotining yangi bosqichiga asos bo‘lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, xalqaro hamkorlikning faollashuvi, mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlarida O‘zbekistonning ishtiroki, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar va yoshlarning iqtisodiy faoliyatdagi ishtirokini oshirish kabi omillar bugungi islohotlar samaradorligini belgilab bermoqda¹.

Endilikda islohotlar amaliy natijalar berib, xalq hayot tarzida sezilarli o‘zgarishlar yuzaga kelmoqda. Ushbu maqolada aynan shu islohotlarning mazmuni, ularning hozirgi iqtisodiy ko‘rsatkichlardagi ifodasi, aholi hayotiga ta’siri, mavjud muammolar hamda istiqboldagi vazifalar xolis tahlil etiladi. Shu o‘rinda shuni alohida ta’kidlash kerakki, amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar nafaqat raqamlar va ko‘rsatkichlar bilan ifodalanadi, balki ular bevosita inson omiliga, ya’ni aholining farovonligi, bandlik darajasi, tadbirkorlik faoliyatining kengayishi va ijtimoiy tenglikning mustahkamlanishiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, islohotlarning hududlar kesimidagi samarasi, infratuzilma rivoji, eksport salohiyatining ortishi va yangi ishlab chiqarish quvvatlarining paydo bo‘lishi orqali iqtisodiy hayotda sezilarli jonlanish kuzatilmoqda. Mamlakat rahbariyati tomonidan ilgari surilayotgan “inson qadri” tamoyili barcha islohotlarning markazida turib, iqtisodiy yondashuvlarda ham inson manfaatlariga ustuvor o‘rin berilmoqda. Bu esa Yangi O‘zbekiston taraqqiyot yo‘lida iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy adolatni birgalikda ta’minlashga intilayotganini ko‘rsatadi. Shunday ekan, ushbu maqolada Yangi O‘zbekistonda olib

¹ Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

borilayotgan iqtisodiy islohotlarning asosiy yo'nalishlari, ularning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi aks sadosi va istiqboldagi ustuvor vazifalari batafsil tahlil qilinadi².

Yangi O'zbekiston Iqtisodiy Modelining Shakllanishi

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan chuqur va tizimli islohotlar natijasida yangi iqtisodiy model shakllanmoqda. Bu model bozor tamoyillariga asoslangan, inson manfaatlari ustuvor bo'lgan, ochiqlik va raqobatga tayangan zamonaviy iqtisodiy tizimdir. Yangi iqtisodiy modelda davlatning iqtisodiyotdagi roli qayta ko'rib chiqilib, xususiy sektor yetakchi kuchga aylantirilmoqda. Birinchi navbatda, soliq va moliya siyosatida tub o'zgarishlar amalga oshirildi. Soliq stavkalari pasaytirilib, yirik va kichik biznes subyektlari uchun soddalashtirilgan tizim joriy etildi. Soliq tushumlarining oshishi esa budjet barqarorligiga zamin yaratdi. Bundan tashqari, investitsiya siyosatida ham sezilarli yangilanishlar amalga oshirildi. Xorijiy investorlar uchun ochiq eshiklar siyosati yo'lga qo'yildi, qulay infratuzilma va huquqiy kafolatlar ta'minlandi. Natijada yirik xorijiy kompaniyalar O'zbekistonda o'z vakolatxonalarini ochdi, bir nechta sanoat zonalari faoliyat boshladi. Yangi iqtisodiy modelda raqamli texnologiyalar alohida o'rin tutadi. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, elektron hukumat, onlayn xizmatlar, soliq va bojxona tizimlarining avtomatlashtirilishi iqtisodiy jarayonlarda shaffoflik va samaradorlikni oshirdi. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish ham yangi modelning muhim tarkibiy qismidir. Har bir viloyatning salohiyatidan kelib chiqqan holda investitsion loyihalar ishlab chiqilmoqda, mahalliy byudjetlar mustahkamlanmoqda, infratuzilma yangilanmoqda. Bu esa ichki iqtisodiy faollikni oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil bo'lmoqda. Shuningdek, eksportni rag'batlantirish, import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish orqali O'zbekiston iqtisodiyoti tashqi bozorga faol integratsiyalanmoqda³.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari to'plami, 2017–2024 yillar. – Elektron manba: www.lex.uz.

³ O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy sayti – www.mf.uz.

Davlat tomonidan eksportchi korxonalar uchun subsidiyalar, bojxona yengilliklari va logistika yordamlari taqdim etilmoqda. Yangi iqtisodiy modelning shakllanishi bevosita inson kapitaliga bog'liq. Shu bois ta'lim, kasbiy tayyorgarlik, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega kadrlar tayyorlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Bu esa uzoq muddatli barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Yangi iqtisodiy model amaliyotda o'z samaradorligini namoyon etmoqda. Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va boshqa nufuzli xalqaro moliyaviy institutlar O'zbekistonning so'nggi yillardagi iqtisodiy islohotlarini ijobiy baholamoqda. Xususan, mamlakatning "Doing Business" reytingidagi o'rnining yaxshilanishi, tashqi savdo hajmining ortishi va yalpi ichki mahsulotning barqaror o'sishi bunga yaqqol misoldir. Aholi uchun yaratilgan qulay sharoitlar, kreditlarga erishish imkoniyatining oshgani, mehnat bozorida bandlik darajasining ko'tarilgani, mahalliy mahsulotlar sifatining oshib borayotgani ham yangi iqtisodiy yondashuvning xalq darajasidagi real samaralari hisoblanadi. Shunday qilib, Yangi O'zbekiston iqtisodiy modelining shakllanishi – bu faqat raqamlar va islohotlar ro'yxati emas, balki butun mamlakat taraqqiyotining yangi bosqichi, yangilangan iqtisodiy tafakkur va xalq farovonligi sari tashlangan dadil qadamdir⁴. Yangi iqtisodiy model, shuningdek, O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy makondagi mavqeini mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Jahon iqtisodiyotiga faol integratsiyalashuv, mintaqaviy hamkorlik loyihalarida ishtirok, transport va logistika sohalarining rivojlanishi mamlakatni Markaziy Osiyodagi strategik iqtisodiy markazlardan biriga aylantirishga xizmat qilmoqda. "Yashil iqtisodiyot", ekologik barqarorlik, energiya tejamkor texnologiyalar va innovatsiyalar asosida ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish esa iqtisodiyotning zamonaviy global chaqiriqlarga moslashuvchanligini ta'minlaydi. Yangi O'zbekiston iqtisodiy modeli nafaqat hozirgi davr ehtiyojlariga, balki uzoq muddatli strategik maqsadlarga ham mos keladi. Milliy iqtisodiyotning barqaror va izchil rivojlanishi, iqtisodiy suverenitetni mustahkamlash, xalq manfaatlari ustuvorligini ta'minlash bu modelning asosiy ustunlaridandir. Shu nuqtai

⁴ World Bank. *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies*. – Washington, DC: World Bank Group, 2020. – Elektron manba: www.worldbank.org.

nazardan qaraganda, mamlakatda olib borilayotgan islohotlar o'z natijasini bermoqda va ularni izchil davom ettirish O'zbekistonni yanada kuchli, raqobatbardosh va farovon davlatga aylantirish yo'lida muhim omil bo'ladi⁵.

Xulosa

Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar qisqa muddat ichida sezilarli natijalar berib, mamlakat iqtisodiy rivojlanishining yangi bosqichini boshlab berdi. Har bir yo'nalishdagi islohotlar – soliq va bojxona tizimining soddalashtirilishi, bank-moliya sektorining liberallasuvi, investitsiya muhitining yaxshilanishi, eksport salohiyatining kengayishi – bevosita xalq manfaatlariga xizmat qilmoqda. Bu esa O'zbekistonning iqtisodiy mustaqilligini mustahkamlash, global bozorlar bilan teng huquqli hamkorlik qilishiga yo'l ochmoqda. Shu bilan birga, islohotlar natijadorligi ularning samarali boshqarilishi, tizimlilik, ochiqlik va jamoatchilik bilan muloqot orqali belgilanishi bilan izohlanadi. Davlat boshqaruvida strategik yondashuv va innovatsion fikrlash tamoyillarining kuchaytirilayotgani Yangi O'zbekiston iqtisodiy modelining barqaror asoslarga qurilganligini ko'rsatadi. Yoshlarga iqtisodiy bilim berish, ularning moliyaviy savodxonligini oshirish, innovatsion g'oyalarni rag'batlantirish islohotlarning muhim tarkibiy qismlaridandir. Chunki kelajak iqtisodiyotini aynan bilimli, tashabbuskor va ijtimoiy mas'uliyatli yoshlar shakllantiradi. Shu sababli, iqtisodiy islohotlar jarayoniga yoshlarning jalb etilishi Yangi O'zbekistonning strategik istiqbolini belgilovchi omil hisoblanadi. Umuman olganda, hozirgi islohotlar iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, jamiyatda adolatli raqobat muhitini yaratish va har bir fuqaroga teng imkoniyatlar taqdim etish sari yo'naltirilgan. Bu yo'ldan ortga qaytilmaydi — u ishonchli va barqaror taraqqiyot sari dadil yurayotgan O'zbekistonning kelajagidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.

⁵ "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Elektron manba: www.digital.gov.uz.

2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari to‘plami, 2017–2024 yillar. – Elektron manba: www.lex.uz.

3.O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy sayti – www.mf.uz.

4.World Bank. *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies*. – Washington, DC: World Bank Group, 2020. – Elektron manba: www.worldbank.org.

5.“Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. – Elektron manba: www.digital.gov.uz.